

Zitting 1981–1982

17 152

Wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting (verlaging van de bejaardenaftrekken en van de arbeidsongeschiktheidsaftrekken), alsmede wijziging van de vermogensbelasting (afschaffing van de bejaardenaftrek en van de arbeidsongeschiktheidsaftrek)

Nr. 5

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 2 december 1981

Inleiding

Zoals wij onder punt 1 van het nader rapport aan de Koningin hebben uiteengezet, hebben wij het niet juist geacht in het onderhavige wetsontwerp definitieve wijzigingen voor te stellen met een strekking die afwijkt van het tot nu toe gehanteerde uitgangspunt van afschaffing van de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrekken van de inkomstenbelasting en de loonbelasting in hun huidige vorm. Dit uitgangspunt is bij de behandeling van het belastingplan 1980 en in samenhang met de wettelijke regeling van de aanpassingsmechanismen van de sociale uitkeringen uitdrukkelijk vastgelegd in het overleg met de Staten-Generaal. Gelet op dit uitgangspunt hebben wij gemeend in het wetsvoorstel te moeten afzien van het innemen van een definitief standpunt. Er is immers, zoals de leden van de C.D.A.-fractie ook vaststellen, nog geen gelegenheid geweest voor een gedachtenwisseling over het onderzoek naar modaliteiten van individualisering. Een definitieve standpuntbepaling in dit wetsvoorstel zou naar onze mening terecht verwijten hebben kunnen oproepen.

In het voorlopig verslag wordt van verschillende kanten erop gewezen, dat de Regering zich nog geen eindoordeel heeft gevormd over de bestemming van de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrekken van de inkomstenbelasting en de loonbelasting. Zo zetten de leden van de C.D.A.-fractie uiteen, dat het hun als gevolg daarvan niet mogelijk is een afgerond oordeel te geven over de voorgestelde maatregelen. De leden van de fracties van de P.v.d.A. en D'66 achten het een goede zaak, dat het voorstel van het vorige kabinet – om de beide aftrekken thans af te schaffen – nu geen doorgang heeft gevonden en dat is gekozen voor een minder ver gaande aanpak. De leden van de P.v.d.A.-fractie vragen, of de Regering meent dat thans een uiteindelijke beslissing dient te worden genomen over het handhaven van de beide aftrekken, gezien de al enkele jaren durende onzekerheid. De leden van de fractie van D'66 vragen, of de Regering streeft naar een uitbreiding van de buitengewone-lastenaftrek of naar een ander soort oplossing. De leden van de V.V.D.-fractie laten hun standpunt afhangen van onze nadere beschouwingen. De leden van de fractie van de C.P.N. kunnen zich niet aan de indruk onttrekken dat de zeer uitgebreide toelichting bij het wetsontwerp moet dienen om verder gaande maatregelen op het gebied van de bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrekken aan te kondigen. De leden van de

P.P.R.-fractie concluderen dat de Regering in wezen lijkt te hebben gekozen voor een verfijning van de buitengewone-lastenregeling omdat het – aldus deze leden – onwaarschijnlijk moet worden geacht dat, gezien de keuze van de maatregelen voor 1982, de uitkomst anders zal uitvallen. Zij merken op nog niet zo ver te zijn, zeker niet nu alom, terecht, wordt gepleit voor vereenvoudiging van het belastingstelsel. De G.P.V.-fractie die zich enigszins heeft verbaasd over het tot staan brengen van de in gang gezette procedure tot vervanging van de bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrekken, vraagt of het niet de voorkeur verdient een forfaitair bedrag in de orde van grootte van f 600 per jaar in aftrek toe te staan en de thans voorgestelde regeling te laten dienen als uitgangspunt voor een meer definitieve regeling.

In de eerste plaats brengen wij in herinnering dat wij alleen al om inkomenspolitieke redenen, om uitvoeringstechnische redenen en om het feit dat wij ons nog ten principale zullen beraden over het aantal en de omvang van aftrekposten zoals de aftrek wegens buitengewone lasten, het noodzakelijk hebben geacht voor 1982 een minder ver gaande aanpak dan die van de Miljoenennota 1982 voor te stellen.

Gezien de in het voorlopig verslag naar voren gebrachte standpunten, vragen en opmerkingen menen wij er goed aan te doen thans te komen tot een nadere concretisering van ons standpunt. Wij delen de van verschillende kanten uitgesproken zorg over de problemen die uitbreiding van de buitengewone-lastenregeling met zich zou meebrengen. Onze standpuntbepaling wordt dan ook beheerst door het feit dat met een nieuwe aftrek in het kader van de buitengewone-lastenregeling, zoals is beschreven in de paragraaf «Onderzoek» van de memorie van toelichting, toch onvoldoende rekening zou kunnen worden gehouden met de bij fiscale individualisering in acht te nemen randvoorwaarden van eenvoud en praktische uitvoerbaarheid. De in de memorie van toelichting vermelde argumenten die hierop zien en ons mede ertoe hebben gebracht voor 1982 een aanpak te kiezen die minder ver gaat dan die van de Miljoenennota 1982 zijn, naar onze mening, van blijvende aard. In de memorie van toelichting wordt in de paragraaf «Onderzoek» weliswaar een weg tot individualisering aangegeven die niet volstrekt onbegaanbaar is, maar bij een afweging van de verschillende in het geding zijnde belangen moet naar onze mening de balans doorslaan naar de eenvoud ten behoeve van de belastingplichtigen en de belastingdienst, de uitvoerbaarheid en vooral het voorkomen van discussies over een begrip als «een ernstige mate van persoonlijke hulpbehoevendheid». Wij zijn het eens met de leden van de fractie van de S.G.P. dat het niet gemakkelijk is uit te maken wanneer er sprake is van «een ernstige mate van persoonlijke hulpbehoevendheid». Er dreigt inderdaad bij een dergelijk criterium een zekere discretionaire regeling te ontstaan. De leden van de P.P.R.-fractie merken daarop, dat in de memorie van toelichting geen poging wordt gedaan laatstbedoeld criterium nader te preciseren. Dit criterium kan naar onze mening echter niet of nauwelijks anders worden geconcretiseerd dan met behulp van voorbeelden. Ervaringsgegevens over dit criterium zijn niet voorhanden.

In onze afweging kan, gezien het vorenstaande, in de fiscaliteit worden volstaan met de thans voorgestelde maatregelen. Indien de Kamer met deze afweging instemt, kan de vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie, of de uiteindelijk te kiezen bedragen jaarlijks moeten worden aangepast, bevestigend worden beantwoord. Zulks kan worden gerealiseerd met een zodanige aanvulling van het wetsontwerp dat de thans voorgestelde bedragen, te beginnen met 1983, weer worden meegenomen bij de jaarlijkse bijstelling van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting.

Deze standpuntbepaling laat naar onze mening wel ruimte om het binnen de AWBZ en AAW aanwezige instrumentarium te bezien met betrekking tot de hulpbehoevenden. Indien op grond van een nadere gedachtenbepaling ter zake van het daarin vervatte stelsel van vergoedingen en verstrekkingen geen honorering van extra kosten van hulpbehoevenden meer nodig is op fiscaal terrein, zouden de bejaarden- en de arbeidsongeschiktheidsaftrekken uiteraard volledig kunnen worden afgeschaft.

Zoals wij reeds in de memorie van toelichting hebben gesteld, gaan wij, evenals dat in het verleden steeds geschiedde, uit van de stijging van het prijspeil van de particuliere consumptie. Volgens cijfers in het Centraal Economisch Plan 1981 (blz. 274, 275) bedroeg dit prijspeil (1975 = 100) begin 1972 69 en naar schatting 144 begin 1982. Dit betekent een stijging van ca. 105%, zodat een verhoging met 100% zeker gewettigd is.

De leden hier aan het woord vragen of het niet meer in de lijn van de redelijkheid ligt de totale kostprijs van het produkt en de mutaties daarin over de jaren te toetsen aan de prijsindexcijfers in plaats van zich te beperken tot het accijnsdeel van de kostprijs.

Het toetsen van het accijnsdeel van de kostprijs aan de stijging van het prijspeil van de particuliere consumptie levert een beeld op van de reële accijnsdruk. Op zich zelf achten wij dit een juiste benadering. Wel delen wij de mening van deze leden dat ontwikkelingen in de totale kostprijs van het accijnsgoed invloed hebben op de omzet in de desbetreffende bedrijfstak. Dit blijkt ook uit onze beschouwing over de werkgelegenheidseffecten in de memorie van antwoord bij wetsontwerp 17 189.

De leden van de C.D.A.-fractie vragen of bij de nog aanzienlijke tariefverschillen wel voldoende wordt voorkomen dat de concurrentieverhoudingen worden verstoord en of het niet veel meer voor de hand zou liggen de verhogingen te baseren op het verkrijgen van goede onderlinge concurrentieverhoudingen door bij voorbeeld voor alle elkaar beconcurrerende produkten een zelfde accijnsheffing per liter vast te stellen.

In antwoord hierop willen wij erop wijzen dat in 1972 bij de invoering van de accijns van alcoholvrije dranken, mede in het licht van de spoedig te verwachten inwerkingtreding van de Beneluxaccijnsunificatie, alleen limonade en mineraalwater in de heffing zijn betrokken. Vruchtesappen zijn, omdat destijds aansluiting is gezocht bij de omschrijving in de Belgische wetgeving, buiten de accijnsheffing gebleven. Dit betekent dat op dat moment de concurrentiepositie van de wel aan accijns onderworpen frisdranken werd verslechterd ten opzichte van de vruchtesappen. Ten einde die onderlinge concurrentieverstoring niet verder te verslechteren menen wij dat het thans geboden is de vruchtesappen niet langer buiten de accijnsheffing te laten. Wij hebben mede ter voorkoming van te grote schokeffecten, niet zover willen gaan om voor alle produkten een zelfde accijnsbedrag per liter vast te stellen.

De leden van de C.D.A.-fractie vragen zich af, nu het concurrentie-aspect wordt geïntroduceerd, waarom er geen melkaccijns of leidingwateraccijns wordt ingevoerd, produkten die evenzeer als substituten voor frisdranken gelden.

In antwoord hierop willen wij erop wijzen dat melk en leidingwater slechts tot op bepaalde hoogte kunnen dienen als substituten voor frisdranken. Het in een accijnsheffing betrekken van melk en leidingwater zou op grote problemen stuiten; er zou een groot aantal vrijstellingen gecreëerd moeten worden. Vruchtesappen kunnen daarentegen op vrij eenvoudige wijze in het stelsel van heffing van de accijns van alcoholvrije dranken worden betrokken. De consumptieverwantschap met frisdranken rechtvaardigt naar ons oordeel tevens deze stap.

Deze leden merken vervolgens in dit verband op dat Nederland straks het enige land is dat accijns zal heffen van vruchtesappen, terwijl in de ons omringende landen de consumptie van vruchtesappen wordt gestimuleerd als alternatief voor alcoholhoudende «demerit goods».

Wij tekenen hierbij aan dat de voorgestelde accijns voor vruchtesappen gunstig afsteekt bij de alcoholaccijns. Vervolgens wijzen wij erop dat in België voor vruchtesappen een verhoogd b.t.w.-tarief geldt. Naar aanleiding van de desbetreffende vraag van deze leden merken wij op dat bepaalde subsidies worden gegeven, echter niet om de consumptie van druivensap en tomatensap te bevorderen, maar ter bescherming van de in de EG gevestigde producenten.

Er zijn ons geen afspraken bekend, volgens welke geen belemmeringen van de onderlinge export mogen worden opgeworpen anders dan in communautair overleg. Een accijnsheffing voor vruchtessappen werkt overigens niet belemmerend voor de export, aangezien bij de uitvoer uit Nederland geen accijns meer op die goederen drukt; de accijns heeft ook geen invloed op de prijzen buiten Nederland.

Wij verwachten niet dat de invoering van een accijns op vruchtessappen er toe zal leiden dat andere EG-landen maatregelen zullen nemen die de Nederlandse exportpositie zullen ondergraven.

De leden hier aan het woord stellen vervolgens de ontwikkelingen in Beneluxverband aan de orde. Zij vragen zich in het bijzonder af of die ontwikkelingen toelaten dat Nederland op het punt van de accijnsheffing van vruchtessappen een geheel eigen weg gaat.

Wij wijzen in dit verband erop dat de Beneluxpartners op het punt van accijnsheffingen autonoom zijn. Onder de werking van de Beneluxaccijnsovereenkomst wordt die autonomie in zoverre beperkt dat autonome afwijkingen – waaronder het instellen van nieuwe accijnzen – moeten voldoen aan de voorwaarde dat ze geen aanleiding geven tot het handhaven of instellen van formaliteiten aan de binnengrenzen. Formeel gezien doorkruist het instellen van een nieuwe accijns derhalve niet het streven om in Beneluxverband tot overeenstemming te komen. Gelet op de omstandigheid dat ook België tarieven toepast welke liggen boven de destijds (Tweede Protocol) vastgestelde gemeenschappelijke tarieven en evenzeer nieuwe accijnzen heeft ingesteld (te weten op LPG en koffie), is het gewenst dat voor een inwerkingtreding van de accijnsunificatie hernieuwde afspraken worden gemaakt.

Wij betreuren het dat de leden van de fractie van de P.v.d.A. met de onderhavige accijnsverhoging de grootste moeite hebben, vooral als het gaat om de uitbreiding van de accijnsheffing op vruchtessappen.

Naar aanleiding van de opmerking van deze leden dat hun het motief, de onderlinge concurrentieverhouding niet te verstoren, niet aanspreekt, merken wij op dat een eenzijdige accijnsverhoging voor limonade en mineraalwater naar onze mening zou leiden tot een onaanvaardbare concurrentieverstoring ten opzichte van vruchtessappen.

Wij zijn het niet eens met deze leden dat bovengenoemd motief in strijd is met de gedachte om de kostprijsverhogende belastingen mede aan te wenden om tot een selectiever verbruik te komen. Inderdaad kunnen kostprijsverhogende belastingen aangewend worden om tot een selectiever verbruik te komen, maar die aanwending mag niet leiden tot onaanvaardbare nevenwerkingen, zoals in dit geval een verdere verstoring van de concurrentieverhouding. Anderzijds rechtvaardigt het motief, de onderlinge concurrentieverhouding niet te verstoren, nog niet een uitbreiding van de accijnsheffing tot alle mogelijke andere soorten vocht, zoals deze leden stellen. In dit kader verwijzen wij naar hetgeen wij hiervoor geantwoord hebben op een desbetreffende vraag van de leden van de C.D.A.-fractie.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vinden dat het moment van het betrekken van vruchtessappen in de accijns uitermate ongelukkig valt, nu volgend jaar ten gevolge van misoogsten belangrijke prijsverhogingen te verwachten zijn.

Zoals deze leden zelf ook al opmerken, zijn die prijsverhogingen een incidentele zaak; het jaar daarop kunnen wellicht tegengestelde factoren gelden. Wij merken hierbij op dat het effect van het betrekken in de accijnsheffing ondergeschikt is aan het effect van de misoogsten.

Naar aanleiding van een vraag van de leden hier aan het woord naar de achtergrond van het voorgestelde tweede lid van artikel 2, merken wij het volgende op. De accijns van alcoholvrije dranken is verschuldigd ter zake van de uitslag uit de fabriek. Het gaat dan om produkten die direct voor consumptie geschikt zijn. Uit de fabriek worden echter ook produkten uitgeslagen die nog niet voor consumptie geschikt zijn, meestal moet er water aan worden toegevoegd. Ten einde op het uiteindelijk voor consumptie geschikt te produkt ongeacht de vorm waarin het uit de fabriek wordt uitgeslagen een

zelfde accijnsbedrag te laten drukken dienen nog nadere regels gesteld te worden. Wordt bij voorbeeld 100 liter concentraat afgeleverd, waaraan nog 100 liter water toegevoegd moet worden, dan zal op grond van het voorgestelde artikel 2, lid 2, bepaald kunnen worden, dat in bovengenoemd voorbeeld het accijnstarief voor de 100 liter concentraat $2 \times f$ 14,50 bedraagt.

De leden van de fractie van de V.V.D. merken op dat alleen Nederland en België in het kader van de Beneluxaccijns-unificatie een accijns op frisdranken kennen. Wij merken hierbij op dat ook Frankrijk, Ierland en Denemarken een accijns op frisdranken toepassen. De veronderstelling dat reeds nu kan worden verwacht dat het tarief van deze accijns voor de vruchtessappen in de komende jaren zal worden verhoogd tot dat van de limonades, laten wij voor rekening van deze leden.

De door deze leden bedoelde ontwerp-richtlijn van de EG-Commissie uit 1972 waarin voorstellen zijn gedaan over de uiteindelijk in communautair verband te handhaven c.q. in te stellen accijnzen, is in 1977 door de Commissie ingetrokken, aangezien deze ontwerp-richtlijn niet van direct belang was voor de voortgang van de harmonisatie op korte termijn. Daarmee is ook de reden om in communautair verband over te gaan tot het geleidelijk afschaffen of inperken van de accijns van alcoholvrije dranken komen te vervallen.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen of het inflatieargument wel zo sterk is nu blijkt dat het prijsindexcijfer van juli 1972 tot juli 1981 met 19% is gestegen, tegen het algemene prijsindexcijfer met 88%.

In antwoord hierop merken wij op dat bij de hantering van de inflatieaanpassing uitgegaan wordt van de stijging van het prijspeil van de particuliere consumptie. Zoals wij hiervoor in deze memorie reeds hebben vermeld, steeg dit prijspeil van 69 in 1972 tot 144 eind 1981. De vrij geringe stijging van het prijsindexcijfer voor frisdranken kan het gevolg zijn van velerlei factoren. De scherpe concurrentie kan zo'n factor zijn, maar ook het ongewijzigd blijven van de accijns in de afgelopen jaren of het vrijwel constant blijven van de grondstoffenprijzen.

De leden van de fracties van de V.V.D., alsmede de leden van de fracties van D'66 en de R.P.F., vragen van welke omzet is uitgegaan bij de prognose van de meeropbrengst. Voor 1982 is bij de berekening van de autonome meeropbrengst uitgegaan van een omzetsdaling van alcoholvrije dranken van ruim 3%. Deze omzetsdaling zou zich dus hebben voorgedaan zonder tariefverhoging.

Voor de motivering van deze werkwijze wordt verwezen naar hetgeen hierover in de memorie van antwoord op het voorlopig verslag van kamerstuk 17 189 is gemeld. Conform deze werkwijze is in de raming van de totale opbrengst van de accijns van alcoholvrije dranken vanwege de verwachte additionele volumedaling een bedrag op de endogene groei afgeboekt. Dit, impliciet in de berekening van de totale accijnsopbrengst verwerkte volume-effect, komt neer op een additionele volumedaling ten gevolge van de accijnsverhoging van ongeveer 12%.

De leden van de V.V.D.-fractie vragen verder naar de gevolgen van afzetsdalingen van 10 respectievelijk 20% voor de opbrengsten van de accijns van alcoholvrije dranken en die van de omzetbelasting, dit alles onder de veronderstelling van ongewijzigde tarieven.

Aangezien de accijns van alcoholvrije dranken een volumebelasting is, zal de opbrengst in genoemde gevallen eveneens met 10 respectievelijk 20% afnemen. De omzetbelasting daarentegen wordt geheven over de waarde van de frisdranken. Als wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de prijs gelijk blijft, heeft een daling van de afzet van 10% een opbrengstderving van 10% en een daling van de afzet van 20% een derving van 20% tot gevolg. Voor de totale opbrengst van de omzetbelasting behoeft deze daling geen gevolg te hebben, omdat het totaal van de consumptieve bestedingen – in geld uitgedrukt – niet behoeft te worden beïnvloed door de accijnsverhoging.

De leden van de V.V.D.-fractie merken op dat het verhoogde bedrag van de accijns voor het bedrijfsleven een verhoging van de rentelasten meebrengt. De rentelasten zullen inderdaad enigszins omhoog gaan omdat de fa-

brikant zekerheid dient te stellen voor het krediet dat hij geniet. Compensatie voor de verhoogde rentelasten kan echter niet bereikt worden door de krediettermijn te verlengen. Immers gedurende die langere termijn zal ook zekerheid gesteld moeten worden, hetgeen op zich zelf weer een verhoging van de rentelasten betekent.

Voor onze mening over andere aspecten van een mogelijke verlenging van de krediettermijn verwijzen wij naar hetgeen hierna in deze memorie is opgemerkt.

De leden van de fractie van D'66 vragen of een verdubbeling van het tarief van fris- en vruchtendranken en een verdriedubbeling van dat van mineraalwater verantwoord is en verwijzen daarbij naar de onderlinge verhouding van de accijnsbedragen.

Zoals wij hiervoor in deze memorie reeds hebben vermeld, vinden wij het ter voorkoming van verdere verstoringen in de onderlinge concurrentieverhoudingen gewenst de accijns met een zelfde bedrag te verhogen, zodat de bestaande onderlinge verschillen niet gewijzigd worden.

Voor ons standpunt inzake de vraag of niet uitgegaan moet worden van een kostenstijging van frisdranken vanaf 1972 met plusminus 19%, verwijzen wij deze leden naar hetgeen wij hiervoor in deze memorie hebben vermeld, naar aanleiding van vragen van de fracties van het C.D.A. en de V.V.D.

De leden van de S.G.P.-fractie verzoeken om informatie inzake de frisdrankenindustrie. In onderstaande tabel zijn daartoe enige gegevens bijeengebracht.

	Aantal bedrij- ven	Werk- gelegen- heid (x 1000)	Produk- tiewaar- de mln. gld. ²	Verbruik mln. gld. ³	Lonen en salaris- sen mln. gld.	Soc. lasten (incl. pensioen- premies) mln. gld.	Overige bedrijfs- kosten mln. gld.
1976	27	3,2	767,4	373,0	91,9	28,9	1
1977	27	3,0	652,9	393,8	94,4	29,1	1
1978	26	2,8	671,4	401,0	90,1	30,5	96
1979	23	2,8	753,6	462,2	94,1	31,1	103
1980	23	2,7	1	1	1	1	1

¹ (Nog) niet bekend.

² Waarde van de produktie en de hulpdiensten, exclusief accijns en omzetbelasting.

³ Waarde van materialen, brandstoffen en hulpdiensten, exclusief omzetbelasting.

Bron: CBS.

Gegevens over de rendementspositie van de frisdrankenindustrie zijn niet bekend, maar de ontwikkeling van de produktiewaarde enerzijds en van het verbruik, de lonen, de salarissen, sociale lasten en overige bedrijfskosten anderzijds geven een indicatie van het verloop van de rendementen. De ontwikkeling van de produktiewaarde is voorts een goede graadmeter van de omzetontwikkeling.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de S.G.P.-fractie om een nadere uiteenzetting omtrent de prijsverhouding van limonade op 1 januari 1972 en 1 januari 1982, delen wij het volgende mee.

De prijs van 1 liter limonade op 1 januari 1972 bedroeg ongeveer f 1, terwijl die prijs op dit moment ca. f 1,20 is. Over de prijs op 1 januari 1982 kunnen wij geen mededelingen doen, omdat nog niet vaststaat of en zo ja in welke mate, de voorgestelde accijnsverhoging in de kleinhandelsprijzen zullen doorwerken. Wij merken hierbij op dat het prijseffect van de voorgestelde verhoging van de suikeraccijns op 1 liter frisdrank gemiddeld 0,5 cent zal bedragen.

De opmerking van deze leden dat de prijsontwikkeling voor limonade duidelijk is achtergebleven bij die van bier (105 % tegenover 135 %) moet op een misverstand berusten. Deze percentages hebben namelijk betrekking op de stijging van het prijspeil van de particuliere consumptie. Voor limonade is daarbij uitgegaan van 1972 (de instelling van de accijns), hetgeen resulteert in een stijging van ca. 105 %. Voor bier daarentegen is uitgegaan van 1969 (de laatste verhoging van de bieraccijns), hetgeen een stijging van ca. 135 % oplevert.

Uit de door deze leden aangehaalde percentages kan, zoals wij hiervoor in deze memorie reeds hebben vermeld, niet zonder meer afgeleid worden dat in deze sector een belangrijke concurrentie bestaat.

Wij kunnen niet aangeven waarom het prijsindexcijfer voor limonade met slechts 19 % is gestegen, maar willen hierbij wel eraan herinneren dat in de genoemde periode de accijns niet verhoogd is, hetgeen een remmende invloed heeft gehad op de stijging van dat prijsindexcijfer.

Wij delen niet de vrees van de leden van de S.G.P.-fractie, dat het Ministerie van Financiën op een wat grote afstand van de maatschappij staat. Er bestaan op velerlei gebied contacten met diverse groeperingen uit de maatschappij en het ontbreekt zeker niet aan inzicht in de daar heersende problemen.

Het is niet gebruikelijk bij de voorbereiding van de beleidsvoornemens, zoals de onderhavige, overleg te voeren met het bedrijfsleven. Na het openbaar worden van de beleidsvoornemens hebben echter al diverse gesprekken plaatsgevonden met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven.

De vraag van deze leden of de voorgestelde accijnsverhoging past in het prijsbeleid van de overheid hebben wij beantwoord in de memorie bij wetsontwerp nr. 17 188.

Deze leden vragen welke invloed het ingediende voorstel heeft op de inwerkingtreding van het Beneluxverdrag. Wij verwachten dat het ingediende voorstel geen invloed heeft op die inwerkingtreding. Zo zijn in België de accijnstarieven voor limonade en mineraalwater reeds verhoogd, zodat door het ingediende voorstel de tarieven in de partnerlanden niet verder van elkaar komen te liggen.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van deze leden, kunnen wij meedelen dat in België voor limonade de accijns 300 Bfrs. (f 20,68) per hectoliter bedraagt en voor mineraalwater 200 Bfrs. (f 13,79). In de Bondsrepubliek Duitsland wordt geen accijns op frisdranken geheven.

Wij beschikken op dit moment niet over gegevens met betrekking tot de detailhandelsprijzen in die landen. Voor een nadere uiteenzetting over de verstoring van de concurrentieverhoudingen verwijzen wij de leden hier aan het woord naar hetgeen wij hiervóór in deze memorie hebben geantwoord.

Een nadere uiteenzetting omtrent de delegatiebepaling voor geconcentreerde en vaste alcoholvrije dranken hebben wij hiervóór gegeven naar aanleiding van een vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie. Waterijsjes vallen niet onder het begrip alcoholvrije dranken. Ook vloeibare produkten in zakjes (met een inhoud van minder dan 6,5 centiliter) die dienen om er thuis door bevrozing in de koelkast zogenaamde ijslollies van te maken, vallen buiten de heffing van de accijns van alcoholvrije dranken.

Naar aanleiding van een vraag van de leden van de S.G.P.-fractie of de termijn waarbinnen de accijns moet worden afgedragen, niet verlengd kan worden, merken wij – naast hetgeen wij eerder op een desbetreffende vraag van de leden van de V.V.D.-fractie hebben geantwoord – nog het volgende op. Na de uitslag tot verbruik van de alcoholvrije dranken uit de fabriek geldt een betalingstermijn van gemiddeld één maand. Het uitbreiden van de betalingstermijn zou voor bedrijven met een grote omloopsnelheid te ver gaan. Daarenboven zou een verlenging in deze sector een ongewenst precedent scheppen voor de termijnen van de overige accijnzen. Voorts kunnen wij de fabrikanten niet verplichten een verruiming van de betalingstermijn of een deel daarvan aan de volgende handelsschakels door te geven. Ten slotte wijzen wij erop dat de nu geldende betalingstermijn aansluit bij die, welke geldt bij de invoer tot verbruik van alcoholvrije dranken. Deze betalingstermijn bij invoer is vastgesteld conform EG-richtlijnen.

Deze leden stellen vervolgens een vraag over het tariefsysteem van de omzetbelasting. In antwoord op deze vraag delen wij mee, dat – zoals bekend – in het kader van het belastingplan voor 1982 geen voorstel tot wijziging van de omzetbelasting is gedaan, doch dat nog een beslissing moet worden genomen over de wijze van invulling van de tijdelijke solidariteitsheffing ten behoeve van het werkgelegenheidsplan. In de vraag wordt tevens verwezen naar een nota van het vorige kabinet. Het vorige kabinet heeft echter twee nota's bij de Tweede Kamer ingediend, die (mede) betrekking hebben op het tariefsysteem van de omzetbelasting, te weten de Tariefnota omzetbelasting (Zitting 1981, 17 048) en de nota Selectieve indirecte belastingen (Zitting 1981, 17 047). Het kabinet wil de parlementaire behandeling van deze discussienota's afwachten alvorens een definitief standpunt in te nemen ten aanzien van de daarin behandelde problematiek.

De leden van de P.P.R.-fractie zijn van mening dat in het kader van het voedingsbeleid de consumptie van vruchtesappen dient te worden bevorderd ten opzichte van frisdranken.

Zoals wij in deze memorie reeds hebben uiteengezet, moet er voor gewaakt worden de onderlinge concurrentieverhouding niet verder te verslechteren door eenzijdig de accijns van frisdranken te verhogen en de vruchtesappen buiten de heffing te laten.

Deze leden vinden dat het consumptiebeleid juist een verstoring van de concurrentieverhoudingen rechtvaardigt en vragen af te zien van een accijns op vruchtesappen. Uit het vorenstaande blijkt dat wij zover niet willen gaan. Over aspecten als het consumptiebeleid e.d. zou naar onze mening beter uitvoerig kunnen worden ingegaan bij de behandeling van de nota Selectieve indirecte belastingen.

De aan het woord zijnde leden merken ten slotte op dat wel nauwkeurig omschreven dient te worden wat onder vruchtesappen moet worden verstaan. Wij delen hierbij mee dat voor de omschrijving van vruchtesappen, zoals dat nu ook het geval is voor limonade en mineraalwater, aangesloten zal worden bij het Tarief van invoerrechten.

De leden van de R.P.F.-fractie vragen naar de motivatie voor het, volgens hen niet vanzelfsprekende, onderscheid in accijnsdruk op vruchtesap, mineraalwater en limonade.

Wij antwoorden hierop dat het onderscheid dateert van 1972 toen de accijns op alcoholvrije dranken is ingesteld en paste in de conceptie van de toen op korte termijn verwachte inwerkingtreding van de Beneluxaccijnsunificatie. Wat er nu ook zij van het indertijd ontstane onderscheid, wij hebben er in ons voorstel naar gestreefd dat onderscheid in ieder geval niet te vergroten.

Naar aanleiding van een vraag van het lid van de G.P.V.-fractie met welk percentage de prijzen van limonades en mineraalwater zijn gestegen sinds januari 1972, kunnen wij meedelen dat dit ongeveer 19 is. Indien de accijnsbedragen met dat percentage verhoogd zouden worden, zou de opbrengst daarvan ca. f 30 mln. op jaarbasis bedragen.

Dit lid wijst op het consumptiepatroon van alcoholvrije dranken en merkt op dat mede uit anderen hoofde de bestedingsmogelijkheden van de categorie zieke werknemers aangetast zullen worden. Alhoewel wij geen inzicht hebben in de mate waarin de alcoholvrije dranken door de verschillende groeperingen worden gedronken, willen wij niet uitsluiten dat voor bepaalde categorieën relatief meer nadelige effecten optreden dan voor andere categorieën. In de accijnsheffing kan hiermee echter geen rekening worden gehouden.

Met instemming hebben wij kennis genomen van de waardering van dit lid voor het feit dat alle alcoholvrije dranken met een zelfde accijnsbedrag worden verhoogd. Het lijkt ons echter geen goed idee de accijnsbedragen te koppelen aan de gemiddelde verkoopprijs. De hoogte van de accijns zou daardoor mede afhankelijk worden van de marges die in de verschillende handelsschakels gehanteerd worden. Bovendien bestaan er geen vastgestelde verkoopprijzen, zodat voor hetzelfde produkt verschillende accijnsbe-

dragen zouden kunnen gelden. Ook zou door verhogingen of verlagingen van de verkoopprijs het accijnsbedrag gewijzigd moeten worden, hetgeen ons moeilijk uitvoerbaar lijkt. Ook zouden grote onzekerheden over de opbrengst ontstaan. De accijns van alcoholvrije dranken is nu eenmaal een specifieke accijns, dat wil zeggen een bedrag per hoeveelheid, hetgeen tot gevolg heeft dat bij gelijkblijvende tarieven de reële druk daalt bij stijging van het prijspeil, zulks in tegenstelling tot een proportionele accijns, waarbij de accijns wordt uitgedrukt in een percentage van de prijs van het aan accijns onderworpen goed.

Het lid van de G.P.V.-fractie vraagt of het, gezien de relatief gunstige concurrentieverhouding van de vruchtesappen ten opzichte van de frisdranken, niet meer voor de hand zou liggen het accijnsbedrag voor de vruchtesappen sterker te verhogen dan dat voor de limonades. De relatief gunstige positie van de vruchtesappen en ook van de mineraalwaters moet worden gezien tegen de achtergrond van de totstandkoming van de Beneluxaccijnsovereenkomst in 1972. Met het voorliggende wetsontwerp hebben wij gepoogd die onderlinge concurrentiepositie niet verder te verstoren.

Dit lid vraagt ten slotte wat de totale extra opbrengst van de accijnsverhoging zou zijn als de accijnsbedragen wat meer bij elkaar zouden worden gebracht. Bij een – zoals door dit lid genoemd – tarief van f 18 per 100 liter vruchtesap, f 21 per 100 liter mineraalwater en f 24 per 100 liter limonade, zou de extra opbrengst op jaarbasis ca. f 150 mln. bedragen.

De Minister van Financiën,
A. P. J. M. M. van der Stee

De Staatssecretaris van Financiën,
J. C. Kombrink